

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj 65 0 P 796654 24 Rev
Sarajevo, 27.12.2024. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija dr. sc. Danice Šain, kao predsjednice vijeća, Zlate Džafić i Snježane Malešević, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužitelja: 1. E.B.iz L., Ul. M. br. ..., 2. O.H. iz L., Ul. B. b.b., 3. E.H. iz L., Ul. B. bb., 4. M.A. iz G., Ul. V. bb i 5. D.A. iz G., Ul. V. bb, a oje zastupa Bekir Gavrankapetanović, advokat iz Sarajeva, Ul. Šenoina br. 14, protiv tužene Federacije Bosne i Hercegovine, a koju zastupa Federalno pravobranilaštvo, Ul. Valtera Perića br. 15., radi utvrđenja diskriminacije i isplate, vrijednost spora 35.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 796654 21 Gž od 18.10.2024. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 27.12.2024. godine, donio je

P R E S U D U

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužitelja za naknadu troškova revizijskog postupka.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 796654 19 P od 27.05.2021. godine odlučeno je:

I Utvrđuje se da su tužioci B.E. H.O., H.E., A.M. i A.D. neposredno diskriminirani od strane tužene Federacije BiH na način što je donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom (Službene novine F BiH broj 14/09) koji Zakon je stupio na snagu 12.03.2009. godine, tužena Federacija BiH povrijedila pravo tužilaca na jednako postupanje čime su tužitelji izvedeni iz stečenih prava na isplatu invalidnine.

II Tužitelji se odbijaju sa tužbenim zahtjevom u dijelu tužbenog zahtjeva koji glasi:

„Nalaže se tuženoj Federaciji BiH da tužiteljici B.E. na ime neisplaćenih ličnih invalidnina za period od 01.05.2009. godine pa do 01.05.2010. godine isplati iznos od 83,07 KM mjesečno, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom na svaki pojedinačni iznos naknade koji dospijeva svakog 01-og u mjesecu za prethodni mjesec.

Nalaže se tuženoj Federaciji BiH da tužitelju H.O. na ime neisplaćenih ličnih invalidnina za period od 01.06.2009. godine pa do 01.05.2021. godine isplati iznos od 42,60 KM mjesečno, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom na svaki pojedinačni iznos naknade koji dospijeva svakog 01-og u mjesecu za prethodni mjesec.

Nalaže se tuženoj Federaciji BiH da tužiteljici H.E. na ime neisplaćenih ličnih invalidnina za period od 01.04.2009. godine pa do 01.05.2021. godine isplati iznos od 42,60 KM mjesečno, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom na svaki pojedinačni iznos naknade koji dospijeva svakog 01-og u mjesecu za prethodni mjesec.

Nalaže se tuženoj Federaciji BiH da tužiteljici A.M. na ime neisplaćenih ličnih invalidnina za period od 01.10.2009. godine pa do 01.05.2021. godine isplati iznos od 83,07 KM mjesečno,

zajedno sa zakonskom zateznom kamatom na svaki pojedinačni iznos naknade koji dospijeva svakog 01-og u mjesecu za prethodni mjesec.

Nalaže se tuženoj Federaciji BiH da tužiteljici A.D. na ime neisplaćenih ličnih invalidnina za period od 01.06.2009. godine pa do 01.05.2021. godine isplati iznos od 59,64 KM mjesečno, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom na svaki pojedinačni iznos naknade koji dospijeva svakog 01-og u mjesecu za prethodni mjesec.

Tužena Federacija BiH je dužna naknaditi tužiteljima troškove parničnog postupka sa zakonskom zateznom kamatom počev od dana donošenja ove presude pa do isplate, a sve u roku od 30 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja“.

III Svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 796654 21 Gž od 18.10.2024. godine žalba tužene je uvažena, prvostepena presuda u stavu I preinačena, te odbijen i tužbeni zahtjev tužitelja za utvrđenje diskriminacije. Žalba tužitelja je kao neosnovana odbijena, a prvostepena presuda u stavu II potvrđena. Svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

Protiv drugostepene presude reviziju su blagovremeno izjavili tužitelji zbog pogrešne primjene materijalnog prava sa prijedlogom da se revizija uvaži, pobijana drugostepena presuda preinači na način da se usvoji tužbeni zahtjev tužitelja u cijelosti i tužena obaveže na naknadu troškova parničnog postupka ili ukine i predmet vrati na ponovno odlučivanje drugostepenom sudu uz naknadu troškova sastava ove revizije.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Nakon što je ispitao pobijanu presudu u smislu odredbe člana 241. Zakona o parničnom postupku (Sl. novine F BiH broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15 - u daljem tekstu ZPP), ovaj sud je odlučio kao u izreci:

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je tužbeni zahtjev za utvrđenje da su tužitelji neposredno diskriminirani od strane Federacije BiH donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava i zaštite porodica sa djecom (Službene novine FBiH 14/09), koji Zakon je stupio na snagu 12.03.2009. godine, da je tužena Federacija BiH povrijedila pravo tužitelja na jednako postupanje, čime su tužitelji izvedeni iz stečenih prava na isplatu invalidnine, te isplata neisplaćenih ličnih invalidnina.

Prvostepeni sud je usvojio tužbeni zahtjev tužitelja uz zaključak da je došlo do diskriminacije po osnovu odredbe iz člana 12. Zakona o zabrani diskriminacije, jer su izmjenama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom, članom 18b) tužitelji kao korisnici prava na ličnu invalidninu sa utvrđenim stepenom invalidnosti kao mirnodopski invalidi dovedeni u nejednak položaj u odnosu na civilne žrtve rata i ratne vojne invalide, obzirom da su civilne žrtve rata i RVI stradali u opasnim okolnostima ratnog stanja u BiH učestvujući u odbrambeno oslobodilačkoj borbi štiteći stanovništvo i državu. Prvostepeni sud nalazi da je tužena svjesno bez objektivnih kriterija razdvojila korisnike tog zakona na dvije skupine, i to jedna skupina su mirnodopski invalidi, koji ostvaruju pravo na ličnu invalidninu tek sa 90% tjelesnog oštećenja i drugu skupinu civilnih žrtava rata koji ostvaruju pravo na ličnu invalidninu već sa 60% tjelesnog oštećenja. Ovom odredbom je, po stanovištu prvostepenog suda, napravljena razlika između lica sa invaliditetom čija je invalidnost nastala rođenjem ili povredom u miru u odnosu na lica čija je invalidnost nastupila u ratu.

Drugostepeni sud suprotno od stava prvostepenog suda zaključuje da tužitelji nisu diskriminirani od strane tužene donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom (Službene novine F BiH 14/09), jer je Odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: U-11/22 od 14.07.2022. godine utvrđeno da član 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom (Službene novine F BiH, broj: 14/09) nije u suprotnosti sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te da ista zakonska odredba nije diskriminirajuća, iz čega proizlazi da tužena usvajanjem navedenog Zakona nije izvršila sistemsku diskriminaciju tužitelja. Iz navedenih razloga drugostepeni sud je usvojio žalbu tužene i prvostepenu presudu u dosuđujućem dijelu preinačio tako što je odbio tužbeni zahtjev tužitelja u cijelosti primjenom odredbi člana 2., 6., 12. i 15. Zakona o zabrani diskriminacije ("Službeni glasnik BiH", broj: 59/09 i 66/16).

Po ocjeni ovog revizijskog suda pravni stav drugostepenog suda je pravilan. Drugostepeni sud je pravilno primijenio materijalno pravo kada je utvrdio da član 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom nije diskriminirajući i da isti ne daje osnovu za utvrđenje postojanja diskriminacije i isplatu potraživanja koja su predmet zahtjeva tužitelja.

Odlukom Ustavnog suda BiH, broj: U-11/22 od 14.07.2022. godine je utvrđeno da član 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom (Službene novine F BiH, broj: 14/09) nije u suprotnosti sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te da ista zakonska odredba nije diskriminirajuća. Navedena odluka, donijeta je u toku vođenja drugostepenog postupka, a kako odluke Ustavnog suda BiH djeluju, po pravilu na postupke koji su u toku pred nižestepenim sudovima, zato što prije donošenja odluke Ustavnog suda o zahtjevu tužitelja nije pravosnažno riješeno pred nižestepenim sudovima, to se ista odluka Ustavnog suda BiH, suprotno stavu revizije imala primijeniti neposredno na konkretni predmet spora.

Pozivanje tužitelja u reviziji na diskriminaciju u ostvarivanju određenih prava iz oblasti socijalne zaštite, koja su imali do donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom iz 2009. godine, a koja su nakon izmjena zakona prestala za ovu grupu (mirnodopskih invalida), a ostala za civilne žrtve rata, nema uticaja na drugačiju odluku drugostepenog suda jer u prvostepenom postupku nije dokazano da je do povrede prava tužitelja na naknadu na ličnu invalidninu došlo zbog diskriminacije. Prema članu 15. Zakona o zabrani diskriminacije tužitelji nisu bili dužni dokazati diskriminaciju sa stepenom sigurnosti, već je bilo dovoljno da učine vjerovatnim da je do diskriminacije došlo. Ako se ispuni taj uslov tužena je dužna dokazivati da nije prekršila princip jednakog postupanja ili zabrane diskriminacije u predmetu rasprave. Standard vjerovatnosti koji su tužitelji dužni dokazati podrazumijeva dokazanost činjenica da je došlo do njihovog stavljanja u nepovoljniji položaj, te da bi bilo moguće da je do toga došlo zbog direktne ili indirektno diskriminacije.

Tužitelji nisu učinili vjerovatnim da postoji nejednakost pred zakonom, odnosno diskriminacija u pravima na naknadu lične invalidnine na osnovu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom (Službene novine F BiH, broj: 14/09). Različit-nejednak tretman korisnika civilne

invalidnine u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti sa jedne i civilnih žrtava rata s druge strane u odnosu na propisivanje naknada, nije dovoljan uslov za dokazanost činjenica da su tužitelji u odnosu na uporednu grupu stavljeni u neravnopravan položaj. Iz zakonodavstva tužene proizilazi da tužiteljima kao neratnim odnosno mirnodopskim invalidima osim prava na ličnu invalidninu, stoje i druga prava koja su propisana Zakonom o osnovama socijalne zaštite i to: dodatak za njegu i pomoć od drugog lica, ortopedski dodatak, pomoć u troškovima liječenja i nabavci ortopedskih pomagala, osposobljavanje za rad (profesionalna rehabilitacija, prekvalifikacija, dokvalifikacija) i prioritetno zapošljavanje. Zakonodavac je osim naprijed navedenih prava iz Zakona o osnovama socijalne zaštite, imajući u vidu da je osposobljavanje lica sa invaliditetom od posebnog javnog interesa, donio i Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji. Tim zakonom se vrlo detaljno propisuju različiti vidovi pomoći za lica sa invaliditetom s procentima ispod 90%, s ciljem omogućavanja njihovog učešća na tržištu rada. Osnovni cilj prednjeg Zakona je omogućavanje finansiranja i izjednačavanja mogućnosti za lica s najvećim stepenom invaliditeta (90% i 100%), što podrazumijeva obje grupe lica sa invaliditetom, neratnih odnosno mirnodopskih invalida i civilnih žrtva rata, s tim što se materijalna podrška licima sa invaliditetom smatra socijalnom pomoći (zasniva se na načelima solidarnosti), a za civilne žrtve rata osim socijalne pomoći i reparacijom države (vraćanje moralnog duga) u odnosu na civilne žrtve rata s procentom oštećenja organizma od 60% do 80%.

Iz navedenog proizilazi da mirnodopski invalidi imaju brojna druga prava koja civilne žrtve rata nemaju, te da stvarne razlike u propisivanju naknade za osobe sa invaliditetom, u osnovi i nema jer je ona nadomještena i osigurana kroz druge vidove pravne zaštite propisane zakonima donesenim od tužene. Obzirom da nacionalne vlasti imaju inicijativu da daju ocjenu o tome gdje je pravična ravnoteža koja varira i zavisi od niza faktora, pri čemu tužena ima određeno polje slobodne procjene u sistemu socijalnih davanja (data po Ustavu i Međunarodnim konvencijama), pravilan je stav drugostepenog suda, da član 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom (Službene novine F BiH, broj: 14/09), zadovoljava načelo proporcionalnosti, te da njegovim donošenjem tužena nije prekršila princip jednakog postupanja. Ovim članom zakona uspostavljena je pravična ravnoteža između javnog interesa i zaštite prava pojedinca, pa razlika u postupanju između ove dvije grupe (mirnodopske i ratne) je neznatna, a za koju različitost država ima objektivno i razumno opravdanje, jer su ovoj grupi mirnodopskih invalida kroz druge vidove socijalne zaštite propisane Zakonom, koji su naprijed navedeni (a koje nemaju civilne žrtve rata), priznata identična ili slična prava. Ovakav stav iskazan je i u odluci Ustavnog suda BiH broj: U-11/22 od 14.07.2022. godine, u skladu sa kojim stavom je donesena i odluka drugostepenog suda.

Zato standard vjerovatnosti da je došlo do diskriminacije koji su tužitelji bili dužni dokazati nije ostvaren, jer nema dokazanosti činjenica koje bi potvrdile da je do različitog postupanja kroz spornu odredbu zakona došlo bez objektivnog i razumnog opravdanja, zbog čega su prigovori pogrešne primjene materijalnog prava iz člana 15. Zakona o zabrani diskriminacije neosnovani.

Podnesenom revizijom tužitelji traže preispitivanje odluke Ustavnog suda BiH, tvrdnjom da Ustavni sud BiH nerealno vaga razliku između neratnih invalidnih osoba i civilnih žrtava rata, da ne daje jasnu definiciju invalidnosti, što je po njima imalo za posljedicu da Ustavni sud nije u svojoj odluci ponudio rješenje ove situacije, te da donošenjem takve odluke nije ostvarena uloga i zadatak Ustavnog suda BiH koji on po zakonu ima. Kako je članom 72. stav 1. i 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 94/14) propisano da odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće i da svako fizičko i pravno lice je dužno da ih poštuje, te da su svi organi vlasti dužni, u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom, da sprovode odluke Ustavnog suda, to se ovaj sud, saglasno naprijed

navedenom, ne može upuštati u ocjenu pravilnosti i zakonitosti odluke Ustavnog suda BiH, zbog čega su i ovi revizioni prigovori bez uticaja na pobijanu presudu.

Kako ne postoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena, kao ni razlog na koji ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, revizija tužitelja je odbijena kao neosnovana, primjenom odredbe iz člana 248. Zakona o parničnom postupku.

Predsjednica vijeća
dr. sc. Danica Šain, s.r.